

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Ritmala-Castren, M. & Lakanmaa, R-L. 2020. Tehohoitajan ammatillisen kehittymisen malli. Tehohoito, vsk. 38, nro 1, 37-39.

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Ritmala-Castren, M. & Lakanmaa, R-L. 2020. Tehohoitajan ammatillisen kehittymisen malli. Tehohoito, vsk. 38, nro 1, 37-39.

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Tehohoitajan ammatillisen kehittymisen malli

Turvallinen ja laadukas tehohoitotyö edellyttää tehohoitajilta syvää ja laaja-alaista tietoperustaa sekä tehohoitotyössä tarvittavia erityisiä hoitotyön taitoja ja teknistä osaamista. Tehohoitajilla tulee olla asiantuntijuutta tehdä hyvin perusteltuja ja nopeita kliinisiä päätöksiä sekä tunnistaa ja käsitellä tehohoitotyössä esiin tulevia eettisiä ongelmia.¹ Tässä artikkelissa kuvataan tehohoitajalta edellytettävää kompetenssia eli pätevyyttä, josta käytetään myös termiä "osaaminen", ja sen kehittymistä sekä arviointia.

Osaamisella eli kompetenssilla tarkoitetaan kykyä hallita ja soveltaa työn toteuttamisessa tarvittavia tietoja ja taitoja. Osaaminen on yksilöllistä ja vaihtelee työntekijästä toiseen. Myös jokaisella teho-osastolla on osaston toimintaan liittyviä omia erityisosaamisvaatimuksia. Iso-Britannian Critical Care National Network Nurse Leads Forum (CC₃N) on tuonut esiin tarpeen systemaattiselle tehohoitajan osaamisen määrittelylle ja luonut kolmiportaisen osaamisen kuvauksen. CC₃N määrit-

telee kompetenssin yhdistelmäksi taitoja, tietoa, asennetta, arvoja ja teknisiä kykyjä turvallisen ja vaikuttavan tehohoitotyön perustana.² Lakanmaa on kuvannut myös suomalaisessa tehohoitotyössä edellytettävän kompetenssin koostuvan tiedoista, taidoista, asenteesta ja arvoista. Lisäksi suomalaiset tehohoitajat ja -lääkärit pitivät merkittävänä hoitajan työkokemusta ja henkilökohtaisia ominaisuuksia.³

Benner kuvasi tutkimuksessaan jo vuonna 1982, miten tehohoitajan osaaminen kehittyy aloittelijasta/perehtyvistä suoriutuvaksi, sitten päteväksi, ja lopulta taitavaksi tai jopa asiantuntijaksi tehohoitotyön eri osa-alueilla. Mikäli tehohoitotyöstä haaveileva opiskelija pääsee jo harjoitteluvaiheessa perehtymään tehohoitotyöhön, ottaa hän ensiaskeleen kohti vähintäänkin pätevän tehohoitajan uraa (Kuvio 1). Tehohoitotyön osaaminen on alimmilla tasoilla säännönmukaista ja vahvasti ohjeisiin tukeutuvaa. Pätevällä tasolla hoitajan toiminta on tavoitteellista ja kohdistuu hetkelliseen tilanteiden hallintaan. Ammattitaidon kehittyessä taitava hoitaja näkee tilanteet laajasti ja kykenee analysoimaan tilannetta monipuolisesti ymmärtäen mahdollisten muuttuneiden olosuhteiden vaikutukset. Asiantuntijan tasolla hoitajan päätöksentekoa kuvataan intuitiiviseksi ja hän kykenee tunnistamaan ongelmia nopeasti antamatta sivuasioiden häiritä päätöksentekoaan. Tehohoitajat kehittyvät noin kolmen vuoden aikana päteville tasolle.⁴ Ammattitaidon kehittyminen siitä eteenpäin edellyttää käytännön työskentelyn lisäksi aktiivista oman tieto- ja taitotason kartuttamista.

Osaamisen sisältö jaetaan pääsääntöisesti yleiseen ammatilliseen hoitotyön osaamiseen ja kliiniseen tehohoitotyön osaamiseen. Yleisiäkin hoitotyön taitoja, kuten potilaan tukeminen tai aseptiikasta huolehtiminen, tulee osata soveltaa tehohoitotyöhön, jolloin niistä tulee osa tehohoitotyön kompetenssia. Tämän hoitotyön ammatillisen kehittymisen

Marita Ritmala-Castrén
esh, TrT, post doc -tutkija,
magneettiohjelman johtaja
Turun yliopisto, hoitotieteen laitos,
HUS, yhtymähallinto, hoitotyön johto
marita.ritmala-castrén@hus.fi

Riitta-Liisa Lakanmaa
sh, TrT, koulutus- ja tutkimuspäällikkö,
post doc -tutkija
Turun ammattikorkeakoulu, terveys ja
hyvinvointi, sairaanhoidon osaamisala,
Turun yliopisto, hoitotieteen laitos
riitta-liisa.lakanmaa@turkuamk.fi

mallin osaamisen sisältö on kuvattu taulukossa 1. Hoitotyön toimenpiteet -kategorian sisältö on ymmärrettävästi laajin kattaen lähes kaiken hoidollisen tekemisen potilaan tilan tarkkailusta ja perushoidollisista toiminnoista saattohoitoon. Ammatillista kehittymistä tukevat hoitajan tietojen ja taitojen karttuminen, asenne- ja arvoperustan kehittyminen sekä taitava osaamisen johtaminen, joka toisaalta mahdollistaa ammatillisen kehittymisen ja toisaalta mahdollistaa hoitajan osaamisen hyödyntämisen potilashoidossa ja myös muussa osaston toiminnassa.

Mallin soveltamiseksi käytäntöön jokaisella teho-osastolla tulisi konkretisoida, mitä mihinkin sisältöön kuuluvaa osaamista milläkin ammatillisen kehittymisen tasolla kyseisellä osastolla edellytetään. Yksinkertaistettuna, vain muutaman alaotsikon osalta (ks. taulukko 1) asia on esimerkin avulla kuvattu taulukossa 2.

Osaamisen arviointi

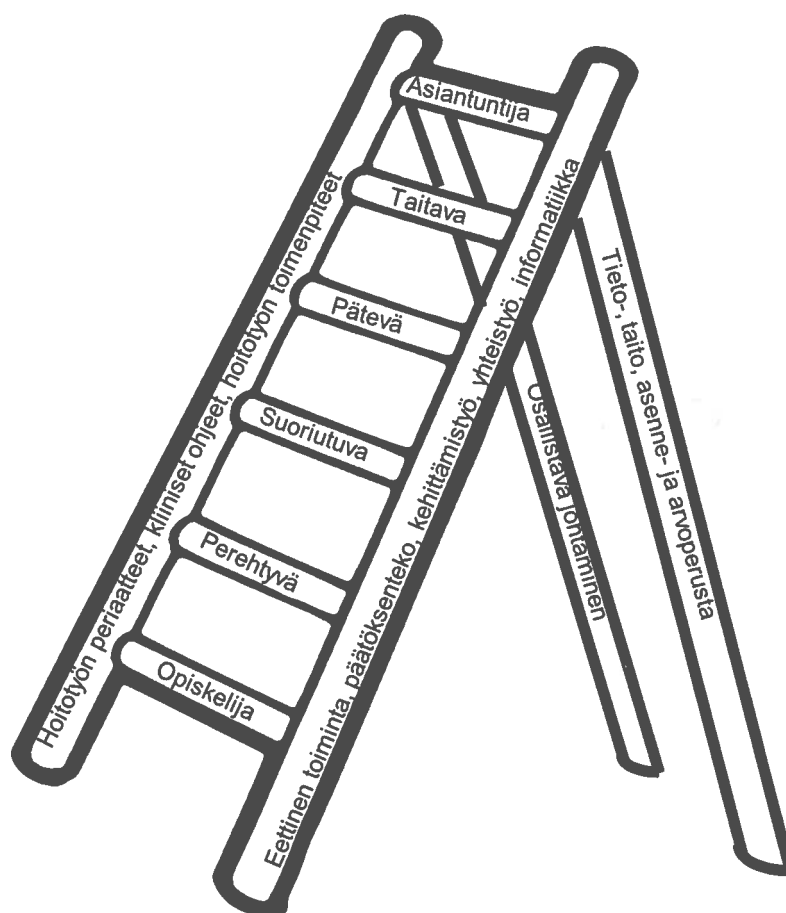
Osaamista voidaan todentaa monin eri keinoin, joskin työkalut tehohoitotyön osaamisen mittaamiseen ovat melko vähissä. Osaamisen itsearviointiin on olemassa suomalainen Intensive and Critical Care Nursing Competence Scale (ICCN-CS-1), joka on kehitetty erityisesti valmistuvan sairaanhoidon opiskelijan tehohoitotyön osaamisen arviointiin.⁵ Sitä voidaan käyttää myös aloittelevalla tehohoitajalla ja se toimii

vertais- ja esimiesarviointivälineenäkin. Taitoja voidaan arvioida havainnoimalla ja tietoja erilaisin tietotestein. Suomalainen tehohoitotyön tietotesti on kehitteillä ja testattuna kymmenellä teho-osastolla tämän lehden julkaisuvaiheessa. Simulaation yhteydessä arviointimenetelmänä käytetään usein OSCEa (objective structured clinical examination), jossa simulaatiossa onnistumista arvioidaan tietyn kriteeristön ja rakenteen mukaisesti. Myös oppimispäiväkirjoja voidaan käyttää osaamisen arvioinnissa erityisesti ammatillisen kehittymisen alkuvaiheissa tai erilaisten koulutusten yhteydessä.⁶

Lopuksi

Osaaminen on aina yksilön ominaisuus. Teho-osastolla edellytettävän tehohoitotyön osaamisen kuvaaminen auttaa tehohoitajaa hahmottamaan, mitä hänen tulee hallita, millä tasolla ja missä ajassa. Osaamiskuvaukset auttavat myös tehohoitajan ammatillisen kehittymisen tavoitteiden asettamisessa ja niiden saavuttamisen arvioinnissa.

Tehohoitotyön kehittyminen pohjautuu monipuoliseen yksilöiden osaamisen kehittämiseen ja johtamiseen. Ammatillinen kehittyminen on lopulta aina yksilön omalla vastuulla ja tapahtuu teho-osastolla parhaiten hyvin johdettuna ja tuettuna. Parhaimmillaan hyvin tuettu ammatillinen kehittyminen parantaa tehohoitajien työtyytyväisyyttä ja tehopotilaan hoidon laatua. □

Kuvio 1. Tehohoitajan ammatillisen kehittymisen malli.

Lähteet

1. WHO. 2003. WHO Europe Critical Care Nursing Curriculum. http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/102266/e81552.pdf?ua=1
2. CC3N. <https://www.cc3n.org.uk/>
3. Lakanmaa R-L, Suominen, T, Perttilä, J, Puukka, P & Leino-Kilpi, H. 2012. Competence requirements in intensive and critical care nursing – still in need of definition? A Delphi study. *Intensive and critical care nursing* 28, 329–336.
4. Benner P. 1982. From novice to expert. *American Journal of Nursing*. 82(3):402–7.
5. Lakanmaa, R-L, Suominen, T, Perttilä, J, Ritmala-Castrén, M, Vahlberg, T & Leino-Kilpi, H. 2014. Basic competence in intensive and critical care nursing: development and psychometric testing of a scale. *Journal of Clinical Nursing* 23, 799–810.
6. Lakanmaa, R-L, Suominen, T, Ritmala-Castrén, M, Vahlberg, T & Leino-Kilpi, H. 2015. Basic Competence of Intensive Care Unit Nurses: Cross-Sectional Survey Study. *BioMed Research International Vol 2015:53672*.

Osaaminen on aina yksilön ominaisuus. Tehohoitotyön kehittyminen pohjautuu monipuoliseen yksilöiden osaamisen kehittämiseen ja johtamiseen.

Taulukko 1. Tehohoitajan osaamisen sisältöalueet.

Tehohoitotyön tieto-, taito-, asenne- ja arvoperusta							
Hoitotyön periaatteet	Kliiniset ohjeet	Hoitotyön toimenpiteet	Eettinen toiminta	Päätöksenteko	Kehittämistyö	Yhteistyö	Informatiikka
turvallisuus	hygieniaoheiden noudattaminen	poikkeavan tilanteen tunnistaminen	eettisesti oikein toiminen	päätöksen tekeminen	perehdytys	yhteistyö	teknologian hallinta
vastuullisuus	aseptisten ohjeiden noudattaminen	potilaan monitorointi	eettisten ohjeiden noudattaminen	ongelmien ratkaisu	itsensä kehittäminen	vuorovaikutus	digitaalisten palveluiden käyttö hoitotyössä
ammattillisuus	lääkärin ohjeiden noudattaminen	vitaalielintoimintojen tukeminen		kriittinen ajattelu	kehittämisosaaaminen	tiimityö	potilasturvallisuuden edistäminen informatiikan avulla
kokonaisvaltaisuus	kliinisten ohjeiden noudattaminen	erilaisten sairauksien hoito		priorisointi			tiedon arviointi ja soveltaminen päätöksenteossa
oikeudenmukaisuus	laitteiden käyttö	lääkehoito					potilaan/omaisten ohjaus digipalvelujen käytössä
intimiteetti		kivunhoito					
potilaskeskeisyys		perushoito*					
jatkuvuus		nestehoito					
yksilöllisyys		ravintomushoito					
oma-aloitteisuuden tukeminen		potilaan tukeminen					
kollegiaalisuus		potilasohjaus					
tasavertaisuus		omaisten tukeminen					
itseään arvioimiskyky		saattohoito					
		potilaan valmistaminen toimenpiteeseen					
		potilaan kuljettaminen					
		toimenpiteessä avustaminen					

* Perushoito sisältää ihon kunnon ja hygienian, aseptiikan, suunhoidon, liikkumisen ja asento-hoidon, potilaan tunteiden huomioimisen, nukkumisen ja levon, erittämisen, ja pahoinvoinnin aihealueet.

Mukaillen Lakanmaa 2012

Taulukko 2. Supistettu esimerkki tehohoitajien osaamisen kuvaamisesta teho-osastolla

Osaston _____ tehohoitajien osaaminen

	Opiskelija	Perehtyvä	Suoriutuva	Pätevä	Taitava	Asiantuntija
Hoitotyön periaatteet						
turvallisuus	Tietää potilasturvallisuuteen liittyvät ohjeet	Osaat raportoida haittatapahtumia	Tunnistaa potilasturvallisuutta uhkaavia tekijöitä	Osaat analysoida HaiPro-raportteja	Kehittää akuuttien tilanteiden potilasturvallisuutta osastolla	Kehittää akuuttien tilanteiden potilasturvallisuutta sairaalassa
vastuullisuus						
ammattillisuus						
ym.						
Kliiniset ohjeet						
Hoitotyön toimenpiteet						
kivunhoito	Tietää osaston kivunhoitokäytännöt	Osaat arvioida ja hoitaa potilaan kipua määrysten mukaan	Osaat arvioida potilaan kivunhoitomääräysten toimivuutta	Osaat analysoida eri kivunlievityskäytännöjä	Kehittää kivunhoitokäytäntöjä osastolla	Kehittää kivunhoitokäytäntöjä potilaan hoitoketjussa
Eettinen toiminta						
Päätöksenteko						
Kehittämistyö						
Yhteistyö						
Informatiikka						